

med afvise den myte, at det især skulle være de ældre lærere, der har problemer.

Betydningen af forældresamarbejdet er ganske åbenlys. Nøgleordene synes at være, at man kender hinanden, respekterer hinanden, og at kommunikationsvejene er korte. Blandt flere af de mest belastede skoler er der gode erfaringer med at aflægge et eller flere hjemmebesøg, specielt i indskolingsårene. Dette er tidskrævende, men anses for at være nødvendigt.

Ledelsen er af stor betydning. Den har bl.a. betydning for skolens omdømme, og skoler med et godt omdømme kan holde på ressourcer stærke familier – det har skoler med et dårligt ry sværere ved. En dårlig ledelse slår også typisk igennem ved at skabe klikedannelse blandt lærerne, etablering af uformelle ledelser m.m. Alle er klar over det, såvel forældre som elever, og de urolige udnytter (eller bliver netop urolige på grund heraf), at lærergruppen er optaget af andre ting end at etablere en hensigtsmæssig undervisning.

Eleverne fremhæver, at for at undgå uro skal undervisningen være veltilrettelagt, og den skal gennemføres med en passende varieret brug af undervisningsformer og undervisningsmidler. Megen undervisning lever op hertil, men en del undervisning gør det ikke, hvis man spørger eleverne. God undervisning er elevcentreret, emneorienteret og gerne tværfaglig. Eleverne skal have mulighed for at få udfordringer, uanset deres niveau – og elevernes bevidsthed om og erfaring med forskellig undervisning er faktisk bemærkelsesværdig stor.

Der er forskel på den uro, man finder i forbindelse med projektarbejdsformen, og den, man støder på i den lærerstyrede klasseundervisning. I projektarbejdsformen er uroen afledt af, at eleverne faktisk arbejder med stoffet, mens uroen i klasseundervisningen typisk kommer fra elever, der keder sig – enten fordi de er fagligt svage og ikke forstår noget, eller fordi de er fagligt stærke og finder niveauet for lavt.

Betydningen af disciplin nævnes fortrinsvis på skoler med lav uro, men det er ikke disciplin forstået som kæft-trit-og-retning pædagogik. Det kan snarere udtrykkes som fælles bevidsthed om og accept af regler. Dette synes at være en afgørende faktor for at undgå uro. Det er dog ikke noget, som kommer af sig selv. Der kræves lang tids tålmodig undervisning – læring og dannelse – især i indskolingsårene, for at få bragt regelsættene på plads i børnenes bevidsthed.

Indflydelsen fra uensartede lærerholdninger nævnes hyppigere på skoler med megen uro. Delt opfattelse af grad af uro, forskellige holdninger hertil, synes at kendetegne en god del af de skoler, der har mange urolige elever.

Undersøgelsen kan afvise, at en række lærerfaktorer – forbundet med mange myter – har indflydelse. Det gælder lærerens køn, antal år læreren har haft klassen, antal skematimer læreren har i klassen på en uge, og om læreren er klasselærer for klassen eller ej. Hvad førstnævnte angår, har kvindelige lærere mere uro end mandlige lærere, men det gælder kun, hvis kønsfaktoren betragtes isoleret. De kvindelige lærere er nemlig lidt yngre end deres mandlige kolleger, og kvinderne er overrepræsenteret i indskolingen, og disse to forhold er i sig selv i stand til at forklare den øgede forstyrrelse, hvorefter kønsfaktoren står tilbage som stort set betydningsløs – og det gælder over for såvel piger som for drenge.

Undersøgelsen viser også, at skolens samarbejde med andre institutioner eller virksomheder i lokalsamfundet har betydning for elevernes adfærd.

Af interviewene fremgår det, at man har brug for Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) til at hjælpe sig i arbejdet med de mest urolige elever. Men overordnet gælder, at der ofte er negative erfaringer med samarbejdet med Pædagogisk Psykologisk Rådgivning. Problemet er i de fleste tilfælde ressourcemæssigt – at der er lange ventetider eller lang sagsbehandling. Kommunernes prioritering af Pædagogisk Psykologisk Rådgivning synes dermed at ligge langt under, hvad man på skolerne kunne ønske. I en del tilfælde nævnes også, at psykologerne har manglende kompetence med hensyn til urolige elever.

Overgangen fra daginstitution til børnehaveklasse og fra børnehaveklasse videre til 1. klasse er et væsentligt problem. Det gennemgående behov er at få etableret et samarbejde, så normer, regler og arbejdsformer bliver tilpasset hinanden. Når det ikke sker, kommer eleverne til at opleve skift, der for en del elevers vedkommende giver en helt umiddelbar anledning til uro.

Samarbejdet mellem skole og skolefritidsordningen/fritidshjem er også vigtigt. Når det sommetider halter, skyldes det væsentligst, at skolens ledelse ikke viser forståelse for betydningen af et godt samarbejde med skolefritidsordningen, eller at skolefritidsordningen »æder sig ind« på skolens fysiske rammer.